Neuvoston asetus Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2025 (E 52/2024 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kuuleminen 20.9.2024

Maa- ja metsätalousministeriö
Kalatalousneuvos Risto Lampinen

Prosessi

- Kv. merentutkimusneuvoston (ICES) tieteellinen neuvo (silakka, kilohaili, turska, lohi ja punakampela) vuoden 2025 Itämeren kalastusmahdollisuuksista saatiin 31.5.2024.
- Eduskunnan kanssa sovitun menettelyn mukaisesti valtioneuvosto lähetti asiasta E-kirjeen välittömästi EU17-jaoston (6.6.2024) käsittelyn jälkeen, jotta eduskunta saattoi muodostaa Suomen kannan riittävän varhaisessa vaiheessa ja Suomi pystyi vaikuttamaan komission ehdotuksen valmisteluun mm. Itämeren alueellistamistoimielimen eli BALTFISHin kokouksessa 18-19.6..
- Komissio antoi ehdotuksensa Itämeren vuoden 2025 kalastusmahdollisuuksista 26.8.. EU17-jaoston laaja kokoonpano käsitteli 11.9. komission ehdotusta aiempaa yleisemmällä tasolla jaostojen päivitetyn ohjeistuksen mukaisesti. Jaoston suppea kokoonpano hyväksyi E-kirjeen samana päivänä ja valtioneuvosto lähetti E-kirjeen eduskuntaan (E 52/2024 vp).
- Pohjanlahden silakkaa koskeva ICES:n tieteellinen neuvo saatiin 16.9.. Komissio ei anna Pohjanlahden silakasta erillistä ehdotusta, vaan epävirallisen asiakirjan (non-paper). Jotta Suomen kannanmuodostus ei hidastuisi tarpeettomasti, EU17-jaosto hyväksyi 18.9. suppean kokoonpanon kirjallisessa menettelyssä valtioneuvoston Pohjanlahden silakkaa koskevan kannan ICES:n tieteellisen neuvon pohjalta. Se on lähetetty eduskunnalle E-jatkokirjeenä samana päivänä.
- BALTFISH-kokous käsitteli komission ehdotusta 3.-4.9. ja BALTFISH-kompromissia käsitellään 20.10. Saksan puheenjohdolla.
- Lopullisen päätöksen tekee maatalous- ja kalastusneuvosto 21.-22.10. 2024.

Taustaa viime vuodelta

Itämeren monivuotisen suunnitelman (EU-asetus 2016/1139) artikla 4.6

- Komissio ehdotti kiistanalaisilla juridisilla perusteilla (artikla 4.6 Itämeren monivuotisessa suunnitelmassa) viime vuonna ICES:n tieteellisestä neuvosta poiketen, että pääaltaan-Suomenlahden ja Pohjanlahden silakan kohdennettu kalastus olisi pitänyt kieltää.
- Suomi ja muut jäsenvaltiot olivat sitä mieltä, että kalastusmahdollisuudet tulee asettaa tieteellisen neuvon mukaisesti ja em. silakkakantojen kohdennettua kalastusta päätettiin jatkaa viime vuonna lokakuun kalastusneuvostossa. Myöskään komissio ei vastustanut ratkaisua.
- Myöhemmin komissio antoi ehdotuksensa kyseisen artiklan 4.6 poistamiseksi. Neuvosto tukee sen poistamista. Euroopan parlamentti (EP) ei ole käsitellyt asiaa, joten muutosta ei ole tehty.
- Komissio jatkaa edelleen artiklan 4.6 soveltamista tiettyjen kalakantojen osalta tämän vuotisessa Itämeren kalastuskiintiöitä koskevassa ehdotuksessaan, mitä valtioneuvosto puolestaan viime vuoden tavoin vastustaa.

Taustaa viime vuodelta, jatkuu..

Lohenkalastuksen rajoitukset

- ICES ehdotti viime vuonna Suomen ja Ruotsin rannikoilla Ahvenanmereltä Merenkurkkuun ulottuvalla alueella tapahtuvan lohenkalastuksen kieltämistä Ljungan-joen alkuperää olevien lohien suojelemiseksi. Suomi ehdotti reaktiona viime vuoden heikkoon nousuun TAC:n laskemista ja em. alueen täyskiellon sijaan rannikolla tapahtuvan lohenkalastuksen jatkamista tieteeseen perustuvan täsmäsäätelyn mukaisesti Ljunganin lohen elpymisen varmistamiseksi. Komissio ei kuitenkaan hyväksynyt tätä. Suomi noudatti kieltoa, mutta päätti kerätä tarvittavaa puuttuvaa tietoa lohen täsmäsäädellyssä tieteellisessä kalastuksessa EU-säädöksiä noudattaen.
- Suomen toteuttaman lohen tieteellisen kalastuksen osatulokset (MMM tiedote 4.9.2024) tukevat aiempia arvioita, joiden mukaan tieteellisen lohenkalastuksen tavoin säädellyssä Suomen rannikkokalastuksessa esiintyy erittäin vähän tai ei lainkaan Ljunganin lohta, eikä Suomen rannikkokalastus ole uhka Ljunganin lohikannalle.
- Lohen tieteellisen kalastuksen osatulokset tukevat myös ICESin tämänvuotista neuvoa, jonka mukaan Ljunganin lohikannan tila on parantunut ja että sen vuoksi lohenkalastusta ei vuonna 2025 ole tarpeen kieltää Ahvenanmereltä Merenkurkkuun ulottuvalla alueella. Takautuvasti arvioiden ICES:n ei olisi myöskään ollut tarpeen ehdottaa kyseistä kieltoa kuluvalle vuodelle.
- Valitettavasti komission esti (tosin pitävin juridisin perustein) vapaa-ajan kalastajien osallistumisen Suomen lohen tieteelliseen kalastukseen. Vastaavan tiedon kerääminen päätöksenteon tueksi myös vapaa-ajankalastuksesta olisi ollut erittäin tärkeää.

Valtioneuvoston kannan (E-kirje) lähtökohdat

- Kestävän enimmäistuoton (Maximum Sustainable Yield, MSY) noudattaminen EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.
- Kalastusmahdollisuudet tulee vahvistaa Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantojen monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.
- Valtioneuvoston kanta perustuu ICES:n neuvoon valtioneuvoston ja eduskunnan vakiintuneen ja johdonmukaisen linjauksen mukaisesti.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohi: ICES ja komissio

- ICES: Lohelle nollasaalis sekakantakalastukselle pääaltaan heikkojen kantojen suojelemiseksi.
- Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella pyydetään rannikkokalastuksessa vain alueelta peräisin olevia lohikantoja. Tälle alueelle voidaan asettaa merisaalista varten 40 000 lohen (-33%) TAC kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle siten, että kalastus rajoittuu neljän merimailin sisäpuolelle touko-elokuulle.
- ICES ei ehdota viime vuoden tavoin Ahvenanmeren ja Merenkurkun väliselle alueelle kalastuskieltoa, vaan arvioi Ljungan-joen lohikannan tilan paremmaksi kuin viime vuonna.
- Komissio ehdottaa ICESin neuvon mukaisesti 40 000 lohen TACia ja yllä kuvattua poikkeusta Pohjanlahdelle.
- Tiettyjen perusmuistiossa kuvattujen vähennysten (mm. vapaa-ajan kalastus) jälkeen TAC:n suuruus olisi 34 787 lohta ja Suomen kaupallisen kalastuksen kiintiö olisi 8 989 lohta.
- Aiemmasta poiketen komissio ehdottaa kaiken lohen vapaa-ajankalastuksen kieltämistä, lukuun ottamatta yllä mainittua touko-elokuun rannikkokalastusta Suomen ja Ruotsin rannikoilla.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohi: VN kanta

Lohikantojen vahvistaminen on Suomelle prioriteetti.

Suomi kannattaa TAC:n asettamista ICES:n neuvon mukaisesti ja komission ehdotuksen mukaisesti.

Suomi pyrkii saamaan aiempien vuosien mukaisesti muilta jäsenvaltioilta sitoumuksen siirtää tarvittaessa Suomelle lohikiintiöitä, joita ne eivät pysty itse hyödyntämään.

- Tausta: Tämä on tärkeä ja poikkeuksellinen sitoumus muilta jäsenmailta, jossa ne sitoutuvat tekemään siirtoja Suomen (ja Ruotsin) hyväksi. Se saatiin neuvoteltua, kun ICES:n neuvo muuttui siten, että se mahdollisti kalastuksen vain Pohjanlahdella ja kaupallinen lohen kalastus kiellettiin pääaltaalla. Sitoumuksen ansiosta Suomi pystyy päättämään, ottaako se vastaan muilta jäsenvaltioilta mailta niiden lohen kaupallisen kalastuksen kiintiöitä, joita kyseiset maat eivät pysty hyödyntämään. Jos tätä sitoumusta ei jatketa, sitä ei todennäköisesti saada uudistettua. Suomi päättää siirtojen vastaanottamisesta erikseen ottaen huomioon lohikantojen tilanteen ja lohien nousun jokiin. Siirtoja ei otettu vastaan tänä vuonna lohen viimevuotisen heikon nousun takia. Tämänvuotisen toisen peräkkäisen heikon nousuvuoden jälkeen ei ole perusteita ottaa niitä vastaan myöskään ensi vuonna.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohi: VN kanta, jatkuu

Lohikantojen vakavan tilanteen ja lohen heikon nousun takia valtioneuvosto esittää, että Suomi luopuu komission automaattisesti tekemästä 1 666 lohen siirrosta Suomen tämän vuoden käyttämättömän lohikiintiön osalta.

- Tausta: Mikäli jäsenvaltion kalastuskiintiöitä jää käyttämättä, komissio siirtää automaattisesti enintään 10 % kyseisestä jäsenvaltion kalastuskiintiöstä seuraavalle vuodelle. Lohen osalta tämä merkitsisi sitä, että komissio siirtäisi Suomen tämän vuoden kalastuskiintiöstä 1 666 lohta ensi vuodelle. Siirrosta luopuminen toteutettaisiin antamalla julkilausuma neuvoston asetuksen hyväksymisen yhteydessä samalla tavoin kuin aiemmin turskakantojen taannuttua voimakkaasti.

Suomi lähtee siitä, että säätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajankalastusta (ml. kalastusmatkailu) tasapuolisesti.

Lisäksi Suomi kannattaa teknisten sääntöjen jatkamista, tehokasta valvontaa ja monivuotista suunnitelmaa lohelle.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohi: taustaa

Kaiken tiedon ottaminen huomioon päätöksenteossa

ICESin neuvo ei sen antamisajankohdasta (toukokuun loppu) johtuen pysty ottamaan huomioon kaikkea viimeisintä tietoa. Keskeisin lisätieto, joka on saatu ICES:n neuvon antamisen jälkeen, on vuoden 2024 nousu pohjoisen lohijokiin. Myöskään komission ehdotus ei ota sitä huomioon.

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Suomen kannassa otetaan huomioon kaikki viimeisin tieto. Tästä johtuen valtioneuvosto esittää, että Suomi luopuu ensi vuonna kuten tänäkin vuonna lohikiintiöiden siirroista muilta mailta.

Lisäksi valtioneuvosto esittää, että Suomi luopuu komission automaattisesta Suomen lohen käyttämättömän kalastuskiintiöosuuden (1 666 lohta) siirrosta ensi vuodelle, joten Suomen ensi vuoden lohikiintiö ei nousisi 10 665 loheen, vaan jäisi TAC:n mukaiseen 8 989 loheen.

Näin Suomi olisi, reaktiona lohikantojen huolestuttavaan tilanteeseen ja kahteen peräkkäiseen heikkoon nousuvuoteen, vähentänyt lohikiintiötään pääosin kansallisilla ratkaisuilla ja aloitteilla seuraavasti:

vuonna 2023 kiintiö oli	27 163 lohta,
vuonna 2024 se on	16 661 lohta (-39 %)
vuonna 2025 se olisi	8 989 lohta (-46 %)

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohi: taustaa

Vapaa-ajankalastuksen vaikea tilanne

Suomen tavoitteena on, että kaupallista ja vapaa-ajankalastusta (ml. kalastusmatkailu) kohdellaan tasapuolisesti.

Tutkittua tietoa vapaa-ajankalastuksen saaliista tarvittaisiin, mutta sen kerääminen on erittäin vaikeaa kalastusrajoituksista ja EU-lainsäädännöstä johtuen.

ICES:n tieteellisistä neuvoista, komission ehdotuksista, EU-lainsäädännöstä ja komission tulkinnoista johtuen pääaltaan ja Pohjanlahden lohen vapaa-ajankalastus on joutunut viime vuosina nopeasti laidasta laitaan muuttuvien rajoitusten kohteeksi.

ICES on laskenut viime vuosina merkittävästi arvioitaan vapaa-ajankalastuksessa saatujen villien lohien saaliista ja siinä vapautuksen jälkeen kuolleiden lohien määristä. Toistaiseksi tämä ei ole kuitenkaan vaikuttanut neuvoon eli ICES esittää edelleen kaiken vapaa-ajankalastuksen kieltämistä, lukuun ottamatta em. Suomen ja Ruotsin rannikkoalueen poikkeuksia.

Valtioneuvoston kanta perustuu Suomen vakiintuneen linjan mukaisesti ICES:n neuvoon myös vapaa-ajankalastuksen osalta.

Suomenlahden lohi

- ICES: Kaupallisen merisaaliin TAC 9 440 lohta, josta vähennetään normaalit muut tekijät ml. Venäjän osuus. (-20% verrattuna vuoteen 2024)
- Komission ehdotus on ICES:n neuvon mukainen. EU:n TAC olisi vähennysten jälkeen 8 117 lohta ja Suomen kiintiö 7 235 lohta.
- Suomi (VN) kannattaa ICES:n neuvon mukaista TACia.
- Tausta: ICES saattaa vielä päivittää neuvoaan.

Pohjanlahden silakka

- ICES: TAC, Fmsy vaihteluväli 66 446 – 74 515 tonnia (+21 - +36 %).
- Komissio: ei anna varsinaista ehdotusta, vaan epävirallisen asiakirjan (non-paper) neuvoston päätöksentekoa varten. (epävirallisen tiedon mukaan se saadaan viimeistään ensi viikon alussa) ja se toimitetaan viipymättä tiedoksi eduskunnalle.
- Suomi (VN) kannattaa TACin vahvistamista ICESin neuvon mukaisesti.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakka

- ICES: TAC, Fmsy vaihteluväli 95 340 – 125 344 tonnia, josta vähennetään Riianlahden vaellus ja Venäjän osuus => 83 881 – 111 034 tonnia (+108- +175%).
- Komissio ehdottaa vähennysten jälkeen 83 881 tonnin TACia (+108 %).
- Suomi (VN) kannattaa TACin vahvistamista ICESin neuvon mukaisesti.
- Taustaa: Itämeren monivuotisen suunnitelman artiklaa 4(6) ei sovelleta.

Riianlahden silakka

- ICES: TAC, Fmsy vaihteluväli 30 394 – 45 235 tonnia, josta vähennetään pääaltaan vaellus.
- Komissio ehdottaa 41 635 tonnin TACia.
- Suomi (VN) kannattaa TACin vahvistamista ICESin neuvon mukaisesti.

Läntinen silakka

- ICES: Nollasaalis.
- Komissio ehdottaa 394 tonnin sivusaalista ja kohdennetun kalastuksen kieltämistä.
- Suomi (VN) kannattaa TACin vahvistamista ICESin neuvon mukaisesti.

Kilohaili

- ICES: TAC, Fmsy vaihteluväli 130 195 – 169 131 tonnia (-42- -24%), joka Venäjän osuuden vähennyksen jälkeen on 117 071 – 152 082 tonnia (42 – 24 % vähennys verrattuna vuoden 2024 EU TAC:iin)
- Komissio soveltaa monivuotisen suunnitelman artiklaa 4.6 ja ehdottaa vaihteluvälin alinta lukua vähennettynä yhdellä tonnilla (117 070 tonnia).
- Suomi (VN) kannattaa TACin vahvistamista ICESin neuvon mukaisesti ja vastustaa artiklan 4.6 soveltamista.

Itäinen turskakanta

- ICES ehdottaa sivusaalis-TACia.
- Komissio ehdottaa sivusaalis-TAC:n pienentämistä 68 %:lla vastaamaan viime vuoden sivusaaliiden tasoa.
- Suomi (VN) kannattaa TACin vahvistamista ICESin neuvon mukaisesti. Sivusaaliskiintiöt tulee pitää riittävän korkealla tasolla, jotta ne eivät rajoita tai estä muiden lajien kalastusta.
- Suomi (VN) kannattaa tutkimuskalastusmahdollisuuden jatkamista ja pitää tärkeänä, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen kiintiövaihtoihin, jotta turska ei muodostu pullonkaulaksi muiden lajien kalastuksessa.

Läntinen turskakanta

- ICES: TAC 24 tonnia. (ennallaan)
- Komissio ehdottaa sivusaalis-TAC:n pienentämistä 73 %:lla vastaamaan viime vuoden sivusaaliiden tasoa.
- Suomi (VN) kannattaa sivusaalis-TAC:n asettamista.

Punakampela

- ICES: TAC enintään 20 062 tonnia (TAC 2024 11 313 tonnia)
- Komissio ehdottaa 11 313 tonnin TACia
- Suomi (VN) kannattaa TACin vahvistamista ICESin neuvon mukaisesti.

Meritaimen

- Suomi (VN) kannattaa meritaimenen avomerikalastuskiellon jatkamista**.**
- Sisältyy komission ehdotukseen.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Suomi on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan oma-aloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

Kommentit:

Tänä vuonna neuvotteluja käydään erityisesti erilaisista kalastusrajoitusten ja TAC-tasojen kombinaatioista silakan ja kilohailin osalta.

Neuvotteluvara koskee nimenomaisesti EU-tasolla neuvoteltavia ratkaisuja.

Neuvottelutilanne ja Suomen tavoite

- Yleisesti neuvottelutilanne on Suomen kannalta huomattavasti helpompi kuin viime vuonna.
- Komission ehdotuksen ongelmallisimpia kohtia jäsenvaltioille ovat:
  - Itämeren monivuotisen suunnitelman artiklan 4.6 soveltaminen <> Kilohailin TAC-taso
  - Turskan sivusaalis-TACien pienentäminen.
  - Pääaltaan ja Pohjanlahden lohen vapaa-ajankalastuksen rajoitusten tiukentaminen.
- Suomi jatkaa Suomen kannan mukaisesti aktiivisesti neuvotteluita TAC-tasoista ja muista tarvittavista toimenpiteistä kaikilla tasoilla (Baltfish, neuvoston työryhmä, kahdenväliset neuvottelut muiden jäsenvaltioiden (erityisesti Ruotsi), komission ja EU-puheenjohtajamaan Unkarin kanssa).
- **Suomen tavoitteena on kaikkien osapuolien hyväksymä tieteelliseen neuvoon perustuva vastuullinen ratkaisu, joka on tasapainoinen sekä kalakantojen suojelun että kalakantojen hyödyntämisen näkökulmasta.**

Maa- ja metsätalousministeriö